

päätekohtaan ulottuvan ja jossakin kohdassa Lapinlahdenkatua tai Hieta-  
lahdenrantaa entiseen raitiotiehen yhtyvän raitiotielinjan rakentamiseen ja  
liikennöimiseen. Edellä mainittuun sopimukseen viitaten olivat kauppias  
Tallberg-vainajan perilliset tiedustelleet, aikoiko kaupunki laajentaa raitiotie-  
verkkoa mainitussa kohden vai myönnettäisiinkö laitoksen toimilupa yhtiölle  
Julius Tallberg aktiebolag. Rahatoimikamari oli tämän johdosta hankkinut  
kysymyksestä lausunnon Raitiotie- ja omnibusbosakeyhtiöltä, joka ilmoitti<sup>1)</sup>  
olevansa erittäin vastahakoinen rakennuttamaan puheena olevaa raitiotietä.  
Yhtiö huomautti lausunnossaan, että sitä etusijassa tulisi käyttämään kau-  
pungin omistaman ja kaupunkiin yhdistetyn alueen ulkopuolella, Helsingin  
pitäjän Lauttasaaressa asuva väestö, minkä johdosta laitos kiinnosti kau-  
punkia ainoastaan taloudellisessa suhteessa.

Yhtiö oli laatinut kannattavuuslaskelman, jonka mukaan tulot peittäi-  
sivät menot, jos linjalla suoritettavasta matkasta kannettaisiin 62½ pennin  
lisämaksu. Linjan yhdistäminen muuhun verkkoon ja sen liikennöiminen  
ilman lisämaksua oli yhtiön mielestä mahdollinen ainoastaan edellyttäen,  
että oikeus vapaaseen siirtymiseen muille linjoille ei olisi tällä linjalla voi-  
massa. Edelleen oli huomattava, että Itämerenkadulle rakennettavain rauta-  
tieraitteiden liikenne tulisi suuresti häiritsemään raitiotieliikennettä. Raha-  
toimikamari lähetti asian aiheuttamat asiakirjat<sup>1)</sup> kaupunginvaltuustolle  
ilmoittaen samalla täydellisesti yhtyvänsä Raitiotie- ja omnibusbosakeyhtiön  
esittämiin näkökohtiin.

Kysymystä lopullisesti esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti<sup>2)</sup>, että kau-  
punki luopuisi lähiaikoina rakentamasta raitiotielinjaa Salmisaareen, ja myönsi  
tämän johdosta Julius Tallberg aktiebolagille toimiluvan tällaista linjaa  
varten kaupungin ja toiminimen välillä tehdyn sopimuksen mukaisesti sekä  
muuten vastedes vahvistettavin ehdoin.

#### *4. Kaupungille kuuluvain rakennusten käyttämistä määrättyihin tarkoituksiin sekä sellaisten rakennusten teettämistä ja kunnossapitoa koskevat asiat.*

*Sairaanhoitajatarkoulun huoneisto.* Vuonna 1920 kaupunginvaltuusto oli  
käsitellyt<sup>3)</sup> kaupungin sairaalaylihallituksen tekemää esitystä, että kaupunkia  
varten perustettaisiin sairaanhoitajatarkoulu oppilaskoteineen, johon kouluun  
vuosittain voitaisiin ottaa jopa 50 oppilasta. Valtuusto jätti<sup>3)</sup> kuitenkin  
asian lepäämään, kunnes koululle voitiin osoittaa sopiva huoneisto. Sitten  
oli sairaanhoitajattarien luvun lisäämisen tarve käynyt yhä tuntuvammaksi,  
minkä vuoksi ylihallitus oli ottanut käsiteltäväksi kysymyksen tarvittavan  
huoneiston hankkimisesta. Tässä tarkoituksessa olivat sekä ylihallitus että  
rahatoimikamari käsitelleet suunnitelluissa uutisrakennuksissa sijaitsevien  
osakehuoneistojen myyntitarjouksia sekä harkinneet mahdollisuuksia saada  
koululle vuokratuksi tarpeellisen määrän huoneita löytämättä kuitenkaan  
kysymykselle tyydyttävää ratkaisua. Katsoen niihin etuihin, jotka koulun  
sijoittaminen johonkin kaupungin omistamaan taloon tuottaisi, ylihallitus  
sen johdosta ehdotti, että se sijoitettaisiin tulevan tuberkuloosisairaalan hal-  
litorakennukseen, johon tätä tarkoitusta varten n. 600,000 markaksi arvioi-  
duin kustannuksin rakennettaisiin viides kerros. Tästä järjestelystä olisi yli-

<sup>1)</sup> Valt. pain. asiakirj. n:o 34. — <sup>2)</sup> Valt. pöytäk. 9 p. jouluk. 6 §. — <sup>3)</sup> Ks. vuod. 1920  
kert. siv. 183.

hallituksen mielestä monta etua: kaupunki voisi vapaasti käyttää huoneistoa, joka voitaisiin sisustaa tarkoitukseensa sopivimmalla tavalla, laajentamismahdollisuuksia oli olemassa, ja koulun asema lähellä tulevaa keskussairaala ja kulkutautisairaala, mistä kouluun voitiin toimittaa ruokaa, oli edullinen. Jos taas tuberkuloosisairaala vastedes olisi pakko laajentaa, voitaisiin koulu siirtää silloin todennäköisesti jo osittain valmiiseen keskussairaalaan, johon se lopullisesti olisi sijoitettava. Ehdotusta vastaan voitiin huomauttaa, että koulun sijoittaminen tuberkuloosisairaalan yhteyteen voisi herättää tulevissa sairaanhoitajataroppilaissa ja heidän holhoajissaan vastenmielisyyttä koulua kohtaan. Ylihallitus oli kuitenkin sitä mieltä, että tartunnan vaaraa ei voinut katsoa olevan. Keskussairaalakomitea lausui ehdotuksesta antamassaan lausunnossa, että se voitiin toteuttaa teknillisistä vaikeuksista. Myöskään ei koulun sijoittamiseen puheena olevaan rakennukseen tarvinnut liittyä terveydellisiä vaaroja, mutta komiteassa oli kuitenkin julki lausuttu tämän seikan johdosta arveluita katsoen siihen, että vanhemmat, jotka muuten mielellään panisivat nuoret tyttärensä sairaanhoitajatarokouluun, kenties luopuisivat suunnitelmistaan peläten tuberkuloosisairaalan läheisyyden heidän mielestään aiheuttamaa tartunnanvaaraa.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksestä päätti<sup>1)</sup> sijoittaa kaupungin sairaanhoitajatarokoulun tulevan tuberkuloosisairaalan hallintorakennukseen sekä antaa keskussairaalakomitealle toimeksi rakennuttaa mainitun sairaalan viisikerroksiseksi, joista kerroksista yksi suurimmaksi osaksi varattaisiin puheena olevalle koululle.

*Helsingin käsityökoulun ja käsityöseminaarin huoneisto.* Kaupunginvaltuusto oikeutti<sup>2)</sup> Helsingin käsityökoulun ja Helsingin käsityöseminaarin kesäkuun 1 p:stä 1926 lukien jatkuvasti vuokratta käyttämään niitä kaupungin omistamassa Puutarhakadun talossa n:o 4 sijaitsevia huoneistoja, joihin mainitut oppilaitokset olivat sijoitetut, sekä maksutta saamaan niihin valon ja lämmön, kuitenkin pidättäen kaupungille oikeuden viimeistään kunkin vuoden joulukuussa sanoa irti sopimuksen seuraavan kesäkuun 1 p:n.

Edellä mainittujen oppilaitosten johtokuntien tiedustelun, voitaisiinko valmistavan tyttöjen ammattikoulun vastaiseen taloon mahdollisesti varata huoneistot näille laitoksille, rahatoimikamari oli lähettänyt kaupungin yleisten töiden hallituksen harkittavaksi.

*Kahden suomenkielisen kansakoululuokan huoneisto.* Käpylän puutarhaesikaupungissa asuvat henkilöt olivat suomenkielisten kansakoulujen johtokunnalta anoneet, että puheena olevalle paikkakunnalle perustettaisiin aluksi ainakin kaksi luokkaa käsittävä ylempi kansakoulu, ja johtokunta oli myöntynyt anomukseen kuitenkin edellyttäen, että tarvittava huoneisto voitiin hankkia. Mainittujen koulujen tarkastaja ja taloudenhoitaja olivat sittemmin saaneet selville, että Sampsantien talosta n:o 24 oli 900 markan kuukausivuokrasta saatavissa tarkoitukseen sopiva huoneisto, ja kaupunginvaltuusto päätti<sup>3)</sup> myöntyen rahatoimikamarin asiasta antamaan esitykseen myöntää käyttövaroistaan Opetus- ja sivistyslaitokset nimisen pääluokan kohdalta 4,500 markkaa puheena olevan huoneiston vuokran suorittamiseen kuluvan vuoden loppuun. Kysymys vastaperustettuja kansakoululuokkia varten tarvittavan käymälän rakentamisesta jätettiin ratkaisematta, kunnes rahatoimikamari oli hankkinut valtuustolle sen kustannusarvion.

*Kansakoulujen voimistelusalien luovuttaminen urheiluseurain käytettäväksi.*

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 4 p. maalisk. 14 §. — <sup>2)</sup> S:n 9 p. jouluk. 13 §. — <sup>3)</sup> S:n 12 p. elok. 19 §. —

Kaupunginvaltuusto epäsi<sup>1)</sup> voimistelu- ja urheiluseura Kullervon tekemän anomuksen kansakoulujen voimistelusalien luovuttamisesta kaupungissa toimivien voimistelu- ja urheiluseurain käytettäväksi, sittenkuin kaupungin kansakoulujen johtokunnat olivat antaneet anomuksesta epäävän lausunnon huomauttaen osin, että päätösvalta kansakouluhuoneistoihin nähden kuului asianomaisille johtokunnille, osin, että sekä opettajat että oppilaat koulutyön päätyttyäkin ahkerasti käyttivät hyväkseen koulujen voimistelusaleja tarkeituksiin, jotka läheisesti liittyivät koulujen toimintaan.

*Korttelissa n:o 468 sijaitsevain asuntojen käyttöoikeus.* Puhtaanapitohallitus oli kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä anonut, että korttelissa n:o 468, Tykistöpihan alueella, sijaitsevat huoneistot ensi sijassa vuokrattaisiin puhtaanapitolaitoksen palveluksessa oleville viranpitäjille tai työntekijöille sekä että hallitus oikeutettaisiin vuokraamaan puheena olevat huoneistot, mutta koska kaupungin asuntojen hallinto ensi sijassa oli rahatoimikamarin asiana, kaupunginvaltuusto päätti<sup>2)</sup> jättää esityksen huomioon ottamatta.

*Kunnallinen asuntotuotanto.* Vuonna 1924 kaupunginvaltuusto oli päättänyt<sup>3)</sup> Vallilan kortteliin n:o 584 Pakaankadun varrelle rakennettavaksi työväenasuntalon kivistä, ja rahatoimikamari oli jo samana vuonna ennen rakennuksen pääpiirustusten laatimista panettanut mainitun työn alulle siten jossain määrin lieventääkseen vallitsevaa työttömyyttä. Kun kaupungin yleisten töiden hallitus sittemmin lähetti piirustukset rahatoimikamariin, havaittiin niiden olennaisesti poikkeavan kaupunginvaltuuston aikaisemmin hyväksymistä luonnospiirustuksista, minkä johdosta ja kun kamarilla muutenkin oli muistuttamista ehdotettua julkisivua vastaan, kamari katsoi asiakseen hankkia julkisivupiirustusten tarkastustoimikunnan lausunnon puheena olevista piirustuksista. Toimikunta puolsi eräiden muutosten tekemistä piirustuksiin, jotta rakennuksen julkisivu tulisi koristeellisemmaksi. Piirustukset palautettiin sen jälkeen kaupungin yleisten töiden hallitukseen, ja tämä sai tehtäväkseen antaa uuden ehdotuksen, jossa toimikunnan lausumat toivomukset oli otettu huomioon. Hallitus lausui mielipiteenään, että ensiksi laaditut piirustukset olivat erinomaisen ansiokkaat, mutta laati siitä huolimatta kamarin kehoituksesta uudet piirustukset, jotka rahatoimikamari kuitenkin uudestaan hylkäsi, koska niihin tehtyjä muutoksia ei katsottu kyllin perusteelliseksi. Tämän jälkeen hallitus lähetti ehdotuksen n:o III, jota julkisivujen tarkastustoimikunta oli ilmoittanut voivansa puoltaa, lausuen kuitenkin toivomuksen, että julkisivupiirustuksissa toisen ja kolmannen kerroksen sivuikkunain väliin sijoitetut koristeet muutettaisiin rakennuksen keskelle ensimmäisen ja toisen kerroksen väliin. Rahatoimikamari lähetti kaupunginvaltuustolle piirustukset ynnä selonteon asian kehityksestä ilmoittaen samalla, että puheenaolevat Pakaankadun rakennustyöt maistraatin toimesta maaliskuun 7 p:nä oli keskeytetty vahvistettujen pääpiirustusten puutteessa.

Kamarin kirjelmää esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti<sup>4)</sup> hyväksyä n:o III:ksi merkityt Vallilan kortteliin n:o 584 rakennettavan työväenasuinarakennuksen piirustukset.

Terveystenhoitolautakunnalle lähettämässään kirjelmässä oli asuntotarkastaja huomauttaen, että lukuisain kaupungissa kotipaikkaoikeutta nauttivien perheiden oli asunnon puutteessa ollut pakko majoittua vajoihin, kahvi-

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 3 p. kesäk. 39 §. — <sup>2)</sup> S:m 13 p. toukok. 14 §. — <sup>3)</sup> Ks. vuod. 1924 kert. siv. 37. — <sup>4)</sup> Valt. pöytäk. 8 p. huhtik. 10 §.

kojuihin ja muihin terveydellisesti ala-arvoisiin rakennuksiin, anonut ryhtymistä sen suuntaisiin toimiin, että näille asunnottomille kaupungin toimesta rakennettaisiin tarpeellinen määrä vuokrahuoneistoja. Asiaa oli sittemmin valmisteltu rahatoimikamarissa, joka oli hankkinut siitä sosialilautakunnan ja kaupungin yleisten töiden hallituksen lausunnot sekä kaupunginvaltuuston suostumuksella<sup>1)</sup> kehoittanut mainittua hallitusta laadituttamaan ja lähettämään kamarille kortteliin n:o 584 Pakaankadun varrelle suunnitellun kunnan asuinrakennuksen sekä keskiosan että pohjoisen kylkirakennuksen täydelliset piirustukset ja yksityiskohtaisen kustannusarvion samoin kuin laadituttamaan saman kadun varrelle kortteliin n:o 585 vuonna 1926 teetettäväksi ehdotetun asuinrakennuksen luonnospiirustukset ja likimääräisen kustannusarvion. Tämän johdosta kaupungin rakennuskonttorissa oli laadittu kahden ensimmäin rakennuksen luonnospiirustukset, joiden mukaan siipirakennus käsitti 30 1 huoneen ja keittiön huoneistoa, 2 myymälähuoneistoa, joihin kumpaiseenkin kuului 1 myymälä- ja 1 asuinhuone, ynnä 2 pesutupaa, sekä keskirakennus 27 1 huoneen ja keittiön huoneistoa ynnä 2 pesutupaa. Rakennusyrityksen kustannukset kaupungin yleisten töiden hallitus oli arvioinut yhteensä 4,664,000 markaksi. Nämä piirustukset rahatoimikamari lähetti kaupunginvaltuustolle oheenliittäen oman lausuntonsa, jossa kamari esitti pääasiassa seuraavaa: Olot asuntomarkkinoilla olivat tosin tuntuvasti suotuisammat kuin lähinnä edellisinä vuosina, mutta pienasuntojen tarvetta oli edelleenkin olemassa, minkä vuoksi ja koska n. s. hätäasunnot mitä pikemmin, sitä parempi olisi saatava poistetuiksi käytännöstä, kamari tahtoi puoltaa kunnallisen asuntotuotannon jatkamista. Rakennustyön suoritustapaan näiden kamari ei voinut yhtyä sosialilautakunnan ehdotukseen, että kustannusten supistamiseksi noudatettaisiin urakkajärjestelmää. Kamari oli näet sitä mieltä, että sen tuottama taloudellinen etu olisi varsin vähäinen, että töiden tehokas valvonta olisi vaikea järjestää sekä että kokemus oli osoittanut urakalla teetettyjen rakennusten usein myöhemmin aiheuttaneen tuntuja ylimääräisiä kustannuksia. Edelleen vallitsi kaupungissa työttömyyttä ja sen johdosta oli järjestettävä hätäaputoita, mikä seikka myöskin osaltaan puhui sen ratkaisun puolesta, että rakennustyö uskottaisiin kaupungin rakennuskonttorille. Koska rakennukset oli aikomus teettää kivistä ja ne siten edustaisivat pitkäaikaista, pysyvää arvoa, oli kamari sitä mieltä, että ne samoin kuin aikaisemmin eteläinen siipirakennus teetettäisiin käyttämällä yksinomaan lainavaroja.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin asiasta tekemän ehdotuksen mukaisesti päätti<sup>2)</sup>, että kortteliin n:o 584 suunnitellun kunnallisen työväenasuinrakennuksen pohjoispuolinen kylkirakennus teetettäisiin pääasiallisesti kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta laadittujen luonnospiirustusten mukaisesti; että vuoden 1926 menoarvioon merkittäisiin mainittuja rakennustoita varten 4,664,000 markkaa ja puheena olevan korttelin tasoitustoita varten 150,000 markkaa; että edellinen määrä pantaisiin maksettavaksi lainavaroista ja jälkimmäinen verotusvaroista sekä antaa kaupungin yleisten töiden hallituksen toimeksi yksissä neuvoin sosialilautakunnan kanssa laadituttaa ja lähettää valtuustolle puheena olevan rakennuksen pääpiirustukset ja kustannusarvion.

Tässä yhteydessä valtuusto myöskin päätti<sup>2)</sup>, että kunnan työväenasuntojen vuokria määrättäessä oli otettava huomioon, ettei kaupungille näistä asunnoista aiheutunut tappiota.

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 17 p. kesäk. 17 §. — <sup>2)</sup> S:n 25 p. marrask. 8 §.

*Tuberkulootisten henkilöiden asuinrakennus.* Sosialilautakunnan anottua terveydenhoitolautakunnalta toimenpiteihin ryhtymistä erityisen rakennuksen teettämiseksi niille lukuisille asuntoa tarvitseville perheille, joiden jäsenten keskuudessa esiintyi tuberkuloosia, ja kaupungin yleisten töiden hallituksen ehdotettua tämän rakennuksen sopivaksi tonttipaikaksi osaa XII kaupungin osan korttelista n:o 382, oli rahatoimikamari puoltavan lausuntonsa ohella lähettänyt esityksen kaupunginvaltuustolle ja samalla ilmoittanut hallituksen arvioineen rakennus- ynnä tasoituskustannukset 1,078,800 markaksi sekä että kaupunki todennäköisesti voisi saada yritystä varten 200,000 markan lainan yleisistä varoista. Kamarin ehdotukseen myöntyen valtuusto päätti<sup>1)</sup>, että XII kaupunginosan kortteliin n:o 382 rakennettaisiin yksi asuinrakennus lisää perheille, joiden jäsenten keskuudessa esiintyi tuberkuloosia, pääasiallisesti edellä mainittujen, kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta laadittujen luonnospiirustusten mukaisesti; valtuuttaa rahatoimikamarin anomaan valtiolta rakennusyritystä varten asetuksenmukaista kuoletuslainaa; merkitä vuoden 1926 menosääntöön tarkoitukseen 878,800 markan määrärahan suoritettavaksi lainavaroista; antaa kaupungin yleisten töiden hallitukselle toimeksi yksissä neuvoin terveydenhoitolautakunnan kanssa laatia rakennusyrityksen pääpiirustukset eriteltyine kustannusarvioineen; sekä että rakennusyritystä ei saanut aloittaa, ennenkuin valtio oli myöntänyt edellä mainitun lainan.

*Tuberkuloosisairaalan rakentaminen.* Vuonna 1924 käsiteltäessä kysymystä tuberkuloosisairaalan rakentamisesta kaupunginvaltuusto päätti<sup>2)</sup> palauttaa asian keskussairaala-alueen yleistä käyttöohjelmaa valmistelemaan asetettuun komiteaan, jonka ennen puheena olevain rakennusten lopullisten pääpiirustusten laatimista tuli antaa valtuustolle näiden rakennusten tarkistettujen luonnospiirustukset, jotka oli laadittava huomioon ottaen, että rakennusten teettämässä voitiin noudattaa suurinta säästäväisyyttä. Tämän johdosta oli keskussairaalakomitea uudestaan tarkastanut mainitut luonnospiirustukset edellä mainitussa tarkoituksessa sekä lähettänyt valtuustolle tarkistetun, A:lla merkityn ehdotuksen<sup>3)</sup>, jossa oli otettu huomioon myöskin kaupunginvaltuuston päätös<sup>4)</sup> kaupungin sairaanhoitajatakoulun sijoittamisesta tuberkuloosisairaalan hallintorakennukseen. Sairassijain lukumäärä olisi ehdotuksen A mukaan 150 kummassakin paviljongissa eli yhteensä 300. Potilasta kohti tulevan tilavuuden komitea aluksi epäroityään oli supistanut suuremmissa huoneissa aikaisemmin ehdotetusta 25 m<sup>3</sup>:stä 23 m<sup>3</sup>:in siinä toivossa, että se voimaperäinen tuuletus, joka oli tarpeellinen keuhkotautisten hoitolaitoksissa, toimeenpantaisiin kaupunginkin tuberkuloosisairaalassa. Pienemmissä, heikommille potilaille aiotuissa huoneissa oli säilytetty suurempi ilmakeuutio, koska nämä potilaat eivät siedä niin voimakasta tuuletusta. Suuri pinta-alan säästö oli saavutettu tuntuvassa määrässä vähentämällä välikäytävätilaa. Mainittujen sekä eräiden muiden muutosten johdosta oli jokaisen kerroksen pinta-alaa voitu vähentää noin 230 m<sup>2</sup> ja kumpaisenkin paviljongin kuutiotilaa n. 3,800 m<sup>3</sup>, mikä komitean ensimmäisessä laskelmassa käytetyn yksikköhinnan eli 320 markan kuutiometrihinnan mukaan laskettuna vastasi 2,432,000 markan rakennuskustannuksia. Viimemainittu laskelma oli kuitenkin, kuten komitea sitä kaupunginvaltuustolle esitettäessä nimenomaan oli huomauttanut, aivan likimääräinen ja ainoastaan tarkoitettu kuluvan vuoden menosääntöön

<sup>1)</sup> Valt pöytäk. 25 p. marrask. 12 §. — <sup>2)</sup> Ks. vuod. 1924 kert. siv. 41. — <sup>3)</sup> Valt. pain. asiakirj. n:o 10. — <sup>4)</sup> Ks. tätä kert. siv. 29.

sairaalarakennusten aloittamista varten merkittävän määrärahan arvioinnin pohjaksi. Myöhemmin vähemmän summittaisten periaatteiden mukaan toimitetun tämän laskelman tarkistuksen jälkeen komitea oli havainnut, että sairasravitilajonkien kuutiosisällisyys oli laskettava vähän suuremmaksi eli 49,600 m<sup>3</sup>:ksi aikaisemmin ilmoitetun 47,112 m<sup>3</sup>:n sijasta ensimmäisen ehdotuksen mukaan sekä 42,000 m<sup>3</sup>:ksi sairaalatalaa ja 4,800 m<sup>3</sup>:ksi makuuhalleja tarkistettujen A:lla merkittyjen luonnospiirustusten mukaan, joten säästö — arvioitaessa makuuhallien maksavan 150 markkaa m<sup>3</sup>:ltä — aikaisempaan kustannusarvioon verrattuna oli ainoastaan 915,840 markkaa.

Sitäpaitsi oli komitea lähettänyt kahden jäsenensä aloitteesta laaditut B:llä merkityt vaihtopuoliset piirustukset, joissa molempia sairaalapaviljonkeja oli laajennettu niin että niissä voitaisiin varata sijoja 82 potilaalle lisää eli siis yhteensä 382 potilaalle, ja tämän ehdotuksensa perusteluksi etusijassa esittänyt, että tuberkuloosipotilaiden sairassijain tarve jo nykyään nousi lähes 350:een, minkä johdosta 300 potilaalle aiottu sairaala piankin osoittautuisi riittämättömäksi. Kun ehdotettu laajennus, joka rakennusteknilliseltä kannalta ei tuottaisi mitään vaikeuksia, lisäksi rakennuskustannuksia ainoastaan n. 2,474,000 markalla, olisi kaupungille sitäpaitsi taloudellisesti edullista hankkia itselleen puheena olevat 82 sijaa. Komitea oli havainnut paviljonkien laajentamisen puolesta esitettyjen syiden ansaitsevan huomiota ja sen vuoksi liittänyt ehdotuksensa oheen edellä mainitut vaihtopuoliset, B:llä merkityt piirustukset, mutta ei kuitenkaan ollut katsonut oikeudekseen luopua alkuperäisestä ehdotuksestaan, että rakennettaisiin 300 potilaalle aiottu sairaala, koska kaupunginvaltuusto oli päätöksellään hyväksynyt tämän ehdotuksen ja komitean siksi oli katsottu olevan pitäminen sitä ohjeenaan.

Sitäpaitsi komitea oli mietinnössään kosketellut mahdollisuutta muodostella ehdotusta A siten, että osa aikaisemmin päivähuoneiksi aiotuista huoneista sisustettaisiin sairashuoneiksi, jolloin voitaisiin varata sijoja lisäksi 36:lle eli yhteensä 336 potilaalle.

Suunnitelmasta A arvioitiin olevan kustannuksia 14,160,000 markkaa eli 47,200 markkaa sairassijaa kohden tai, jos päivähuoneita käytettäisiin edellä esitetyllä tavalla, 42,141 markkaa sairassijaa kohden ja suunnitelmasta B 16,634,000 markkaa eli 43,550 markkaa sairassijaa kohden.

Asuin- ja poliklinikkarakennuksen luonnospiirustuksiin oli tietenkin tärkeimmän muutoksen aiheuttanut kaupunginvaltuuston päätös sairaanhoitajatarhokoulun huoneiston sijoittamisesta sinne. Muitakin muutoksia oli kuitenkin tehty, osin säästäväisyyssyistä, osin alkuperäisissä piirustuksissa riittämättömästi huomioon otettujen tarpeiden tyydyttämiseksi, osin tarkoituksenmukaisemman järjestelyn aikaansaamiseksi. Myöhemmin laadittujen luonnospiirustusten mukaan rakennettaessa ja varattaessa tilaa sairaanhoitajatarhokoululle oli puheena olevan rakennuksen kustannukset arvioitu n. 6,888,000 markaksi aikaisemmin ehdotetun, pienemmän rakennuksen n. 5,193,900 markaksi arvioitujen kustannusten sijasta.

Edellä esitetyissä samoin kuin aikaisemmissakin kustannuslaskelmissaan komitea oli jättänyt huomioon ottamatta kaikki muut menot paitsi niitä, jotka johtuivat itse rakennusten teettämisestä, jolloin rakennusten vesi- ja lämpöjohtojen kustannukset oli otettu lukuun. Tähän tuli kuitenkin lisäksi joitakin muita osittain huomattaviaakin kustannuksia, jotka liittyivät sairaalan rakennustyöhön. Niinpä komitea oli ajatellut, että kumpaisenkin sairaalapaviljongin eteläpuolelle rakennettaisiin pengermät, joita sopivalla säällä voitaisiin käyttää ensimmäisen kerroksen huonoimpien sairaiden makuupaik-

koina. Pääsuunnitelman mukaan olisi näitä pengermäpaikkoja 26 ja kustannuksia niistä 152,000 markkaa sekä suunnitelman B mukaan paikkoja 28 ja kustannuksia 161,000 markkaa. Edelleen komitea oli katsonut, että sairaalapaviljongeista asuin- ja poliklinikkarakennukseen olisi rakennettava yhdyskäytäviä, joiden oli arvioitu maksavan 390,000 markkaa. Lämpökeskuksen järjestämiseksi oli olemassa 5 vaihtoehtoista kustannusarviota, jotka vaihtelivat 1,000,000:sta 3,900,000 markkaan; osaksi sairaalarakennuksen aiheuttamasta kaupungin yleisen johtoverkon laajentamisesta sekä johtoverkkojen ulottamisesta läntiseen paviljonkiin oli laskettu olevan kustannuksia 972,600 markkaa sekä teistä, tasoituksesta, istutuksista y. m. 749,000 markkaa, minkä lisäksi komitea oli katsonut 1,000,000 markkaa olevan varattava sekalaisiin arvaamattomiin töihin.

Edellä mainitusta ehdotuksesta oli rahatoimikamari lausunut<sup>1)</sup> mielteensä hankittuaan asiasta kaupungin sairaalaylihallituksen, terveydenhoitolautakunnan ja kaupungin yleisten töiden hallituksen lausunnot. Kamari lausui, että rakennukset olivat hyvin sijoitetut alueelle ja että sairaalapaviljongeja, varsinkin sellaisina kuin ne esiintyivät ehdotuksessa A, ehdottomasti oli pidettävä hyvin ansiikkaina.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti<sup>2)</sup> hyväksyä keskussairaalakomitean laatimat asuin- ja poliklinikkarakennuksen luonnospiirustukset sekä B:llä merkityt kahden sairaalapaviljongin piirustukset, kuitenkin oikeuttaen komitean, mikäli tarkoituksenmukaiseksi havaittiin, vähentämään useammille potilaille aiottujen ja vastaavassa määrässä lisäämään harvemmille potilaille aiottujen sairashuoneiden lukua. Samalla annettiin komitealle tehtäväksi laatia ja kaupunginvaltuustolle tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi esittää edellä mainittujen luonnospiirustusten mukaisesti laaditut puheena olevain rakennusten pääpiirustukset. Rahatoimikamari valtuutettiin ratkaisemaan, mikä komitean hankkimista tuberkuloosisairaalan lämpökeskussuunnitelmista oli pantava mainitun sairaalan pääpiirustusten pohjaksi, kuitenkin ehdoin, etteivät rakennuskustannukset ylittäneet 2,850,000 markkaa.

Osoittaessaan<sup>3)</sup> määrärahan työttömyyden lieventämiseksi kaupunginvaltuusto samalla päätti<sup>4)</sup> antaa rahatoimikamarin tehtäväksi kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta panettaa käyntiin vastaisen tuberkuloosisairaalan louhinta- ja tasoitustyöt jo ennen rakennuspiirustusten vahvistamista, koska puheena oleviin töihin voitaisiin ottaa suuri määrä työttömiä ja niitä varten oli käytettävänä määräraha.

*Uuden keittiörakennuksen teettäminen Kivelän sairaalaan.* Kaupunginvaltuustolle osoittamassaan kirjelmässä rahatoimikamari lausui, että tarkoituksenmukaisen keittiörakennuksen tarve vuosi vuodelta oli käynyt Kivelän sairaalalle yhä polttavammaksi. Kysymys uutisrakennuksen teettämisestä oli kauan ollut päiväjärjestyksessä<sup>5)</sup>, mutta oli taloudellisen pulakauden vallitessa siihen asti saanut väistyä vielä välttämättömämpien tarpeiden tieltä. Terveydenhoitolautakunta oli kuitenkin ilmoittanut, että ellei pikaisiin toimenpiteisiin ryhdytty Kivelän sairaalan keittiössä vallitsevain epäkohtain poistamiseksi, lautakunta oli virallista tietä tekevä tästä muistutuksen, minkä johdosta kamari, jolla useasti oli ollut tilaisuus todeta, että olot puheena olevassa

<sup>1)</sup> Valt. pain. asiakirj. n:o 22. — <sup>2)</sup> Valt. pöytäk. 17 p. kesäk. 8 §. — <sup>3)</sup> Ks. tätä kert. siv. 54. — <sup>4)</sup> Valt. pöytäk. 28 p. lokak. 17 §. — <sup>5)</sup> Ks. vuod. 1913 kert. siv. 49 ja vuod. 1922 kert. siv. 8—9.

keittiössä olivat miltei sietämättömät, anoi, että Kivelän sairaalan alueelle 3,398,000 markaksi arvioiduin kustannuksin rakennettaisiin uusi keittiörakennus pääasiallisesti kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta laadittujen, litt. B:llä merkittyjen luonnospiirustusten mukaisesti; että kaupungin yleisten töiden hallitukselle annettaisiin tehtäväksi yksissä neuvoin sairaalan johtajan, sairaalatarkastajan ja ensimmäisen kaupunginlääkärin kanssa laatia puheena olevan rakennuksen pääpiirustukset ja kustannusarvio; sekä että rahatoimikamaria kehoitettaisiin merkitsemään vuoden 1926 menosääntöehdotukseen 2,400,000 markkaa työn aloittamiseksi. Koska kustannuksia Kivelän sairaalan jossain määrin väliaikaiseen luonteeseen katsoen pidettiin melko suurina, päätti <sup>1)</sup> kaupunginvaltuusto kuitenkin asian ensimmäisessä käsittelyssä palauttaa sen rahatoimikamariin, jonka tuli laadituttaa ja lähettää valtuustolle uusi, yksinkertaistutetun ohjelman mukaan laadittu ja halvempi ehdotus mainitun sairaalan keittiörakennukseksi.

Tämän johdosta kaupunginarkkitehti sittemmin oli laatinut uudet, litt. K:lla merkityt luonnospiirustukset, joiden mukaan Kivelän sairaalan keittiörakennus voitaisiin teettää 2,250,000 markan tai, jos suunnitelmaa vielä yksinkertaistutettaisiin jättämällä pois seinäin kaakelipäällystys, 2,000,000 markan kustannuksin. Uusi ehdotus ei kuitenkaan saavuttanut rahatoimikamarin eikä kaupungin sairaalain ylihallituksen kannatusta. Siitä oli jätetty pois aikaisemmin suunnitellut hoitajatarten ja henkilökunnan ruokasalit, hoitajatarten asuinhuoneet, jäädytyslaitos, leipomo ja eräitä varastohuoneita, minkä lisäksi keittiön konevarustusta oli vähennetty ja yksinkertaistutettu, mikä kaikki oli omiaan tekemään koko järjestelyn sairaalalle epämukavammaksi. Molemmat edellämainitut viranomaiset katsoivat, ettei ollut kaupungin edun mukaista rakennuttaa keittiörakennusta, joka lähitulevaisuudessa osoittautuisi riittämättömäksi sairaalan tarpeisiin eikä vastannut niitä vaatimuksia, jotka sille oli asetettava, minkä johdosta rahatoimikamari uudisti aikaisemmin tekemänsä esityksen. Tämän eväten kaupunginvaltuusto kysymystä lopullisesti käsiteltäessä päätti <sup>2)</sup> merkitä vuoden 1926 menosääntöön ainoastaan 2,000,000 markkaa uuden keittiörakennuksen teettämiseksi Kivelän sairaalaan, mistä määrästä 400,000 markkaa osoitettaisiin verotusvaroista ja 1,600,000 markkaa vastedes otettavasta obligatiolainasta, sekä asettaa komitean <sup>3)</sup> edelleen valmistelemaan yllä mainittua kysymystä sekä kysymystä asuntojen hankkimisesta puheena olevan sairaalan hoitohenkilökunnalle.

*Ryttylän kasvatuslaitoksen koulurakennus.* Rakennusmestari V. Venho, joka vuonna 1922 urakkasopimuksen nojalla otti rakentaakseen Ryttylän kasvatuslaitoksen koulurakennuksen <sup>4)</sup>, ei työpalkkain ja tarveainehintain sittemmin kohottua voinut suorittaa työtä loppuun, jolloin ne henkilöt, jotka olivat menneet takaukseen sopimuksen täyttämisestä, ottivat sen huolekseen. Tästä koitui kuitenkin takausmiehille 62,000 markan tappio, ja he anoivat, että kaupunki korvaisi sen heille joko suorittamalla heille mainitun määrän tai sen määrän, millä herra Venhon tarjous alitti kaupungille lähinnä edullisimman tarjouksen. Kaupunginvaltuusto epäsi <sup>5)</sup> anomuksen.

*Hyväksyttyjä rakennuspiirustuksia.* Kaupunginvaltuusto hyväksyi <sup>6)</sup> kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta laaditut Käpylän poliisiaseman pääpiirustukset.

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 11 p. marrask. 6 §. — <sup>2)</sup> S:n 16 p. jouluk. 10 §. — <sup>3)</sup> Ks. tätä kert. siv. 147. — <sup>4)</sup> Vrt. vuod. 1922 kert. siv. 20. — <sup>5)</sup> Valt. pöytäk. 4 p. helmik. 23 §. — <sup>6)</sup> S:n 4 p. maalisk. 8 §.



Samaten kaupunginvaltuusto hyväksyi <sup>1)</sup> kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta laaditut VII kaupunginosan kortteliin n:o 135 Neitsytpolun tontille n:o 5 rakennettavaksi aiotun valmistavan poikain ammattikoulun uuden työpajarakennuksen luonnospiirustukset.

Rahatoimikamari oli lähettänyt kaupungin teknillisten laitosten hallituksen toimesta laaditut III kaupunginosan korttelissa n:o 52 sijaitsevalle Pikku Robertinkadun tontille n:o 8 teetettävän sähkölaitoksen työpaja- ja varastorakennuksen sekä XIV kaupunginosan korttelissa n:o 479, Runebergkadun tontilla n:o 52 olevan sähkölaitoksen konehallin laajentamista koskevat pääpiirustukset sekä ilmoittanut, ettei kamarilla ollut syytä muistutuksiin niitä vastaan, ja kaupunginvaltuusto päätti <sup>2)</sup> asiaa esiteltäessä hyväksyä puheena olevat piirustukset.

Samaten kaupunginvaltuusto hyväksyi <sup>3)</sup> kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta laaditut Ryttylän kasvatuslaitoksen koulu- ja asuinrakennuksen pääpiirustukset, mutta määräsi samalla, ettei rakennustöitä saanut panna alulle, ennenkuin rakennusta varten odotettavissa oleva, 50 % rakennuskustannuksista vastaava valtionapu oli myönnetty.

*Odotuspaviljongin rakentaminen Suomenlinnaan matkustaville henkilöille* <sup>4)</sup>. Rahatoimikamari ilmoitti niiden järjestelyjen yhteydessä, jotka oli suoritettu Ruotsin kuninkaan vastaanottamiseksi, sekä hankittuaan kaupungin komendantin luvan antaneensa poistaa vuonna 1894 Venäjän sotilasviranomaisten vaatimuksesta Linnanrantaan rakennetun odotuspaviljongin sekä laadittuaneensa uuden, Katajanokan kanavan yli rakennetun satamaradan kääntösillan itäpuolelle rakennettavaksi aiotun odotuspaviljongin piirustukset, minkä uutisrakennuksen kustannukset oli arvioitu 55,000 markaksi. Kamarin kirjelmää käsiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti <sup>5)</sup> hyväksyä nämä toimenpiteet, mutta koska ehdotus uuden paviljongin sijoittamisesta Katajanokan kanavan itäpuolelle näytti epätarkoituksenmukaiselta ja Suomenlinnan liikenteen parempi järjestely näytti samalla olevan otettava harkittavaksi, palauttaa asian tältä osaltaan kamariin, jonka tuli satamahallituksen mieltä kuultuaan tehdä uusi ehdotus.

*Varastorakennuksen ostaminen.* Kauppa- ja teollisuusministeriö oli tarjonnut kaupungin lunastettavaksi erään sodan aikana Merisatamaan rakennetun varastorakennuksen, minkä johdosta rakennuskonttori oli tarkastanut puheena olevan rakennuksen ja arvioinut sen 140,000 markaksi sekä ilmoittanut, että samanlaisen uutisrakennuksen teettäminen maksaisi 330,000 markkaa. Ministeriö oli sittemmin rahatoimikamarin kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen ilmoittanut valtion suostuvan luovuttamaan mainitun rakennuksen kaupungille sen alkuperäisiä perustamiskustannuksia vastaavasta hinnasta, 47,200 markasta, ja kamari esitti, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi tarjouksen katsoen siihen, että rakennusta voitiin edullisesti käyttää kaupungin tarpeisiin tai vuokrata se yksityisille sekä koska se voitiin vielä useita vuosia säilyttää paikallaan. Esitykseen myöntyen kaupunginvaltuusto osoitti <sup>6)</sup> rakennuksen lunastamiseen tarvittavan määrän suoritettavaksi ennakolta kaupunginkassasta ja merkittäväksi aikanaan vuoden 1926 menosääntöön.

*Raatihuoneen korjaukset.* Rahatoimikamarin ilmoitettua, että menosäännön määrärahaa Raatihuone, jolla m. m. oli ollut aikomus sisustaa raatihuoneen Katariinankadun puoleinen siipirakennus raastuvanoikeuden tar-

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 8 p. huhtik. 11 §. — <sup>2)</sup> S:n 17 p. kesäk. 13 §. — <sup>3)</sup> S:n 17 p. kesäk. 16 §. — <sup>4)</sup> Ks. myös. tätä kert. siv. 182. — <sup>5)</sup> Valt. pöytäk. 7 p. lokak. 8 §. — <sup>6)</sup> S:n 12 p. elok. 20 §.

peisiin, ei voitu käyttää tähän tarkoitukseen, koska kamarille oli ollut mahdollonta hankkia huoneistoja mainittuun siipirakennukseen sijoitetuille virastoille, sekä että koko määräraha tarvittiin päärakennuksen huoneistojen perin pohjaisiin korjauksiin, päätti <sup>1)</sup> kaupunginvaltuusto oikeuttaa kamarin, mikäli tarve vaati, käyttämään puheena olevaa, 184,500 markan suuruista määrärahaa raatihuoneen korjauksiin.

*Tullilaitoksen Makasiinirannalla olevan huoneiston laajentaminen.* Helsingin tullikamari oli lukuisia kertoja valittanut Makasiinirannan tavarasuojaan sijoitetussa tullihaaraosastossa vallitsevaa ahtautta, mutta olosuhteet olivat toistaiseksi estäneet ryhtymästä muutos- ja laajennustöihin. Sittenkin Länsisatamaan oli perustettu uusi tullihaarakonttori, oli kuitenkin eräs mainitun tavarasuojan osasto vapautunut käytettäväksi, ja kysymys tullihaaraosaston laajentamisesta käyttämällä sen tarjoamaa lisätilaa otettiin käsiteltäväksi. Sekä tullihallitus että rahatoimikamari pitivät kysymystä sen laatuksena, että työ mahdollisimman pian olisi pantava käyntiin ja huoneistoissa tapahtuvaan liikkeeseen katsoen ehdottomasti suoritettava tammi—huhtikuun kuluessa. Kamarin ehdotuksen mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti <sup>2)</sup>, että Makasiinirannalla olevassa tavarasuojassa sijaitseva tullihaaraosaston huoneisto laajennettaisiin pääasiallisesti kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta laadittujen piirustusten tarkemmin osoittamalla tavalla sekä että tätä työtä varten merkittäisiin vuoden 1926 menosääntöön n. 497,500 markkaa.

*Palolaitoksen laajentaminen.* Vuoden 1925 menosääntöä vahvistettaessa kaupunginvaltuusto antoi rahatoimikamarille tehtäväksi <sup>3)</sup> esittää selvityksen pääpaloaseman laajentamisen tarpeellisuudesta ja paloaseman rakentamisesta Töölöön sekä ehdottaa valtuustolle tarpeellisiksi havaittuja toimenpiteitä. Tämän johdosta kamari asetti komitean, jolle edellä mainitun lisäksi annettiin tehtäväksi esittää selvitys kysymyksestä, olisiko palolaitoksen pääasema siirrettävä toiseen, mahdollisesti sopivammaksi katsottuun paikkaan.

Sittemmin antamassaan mietinnössä <sup>4)</sup> komitea huomautti, että kysymys pääaseman laajentamisesta ja uuden paloaseman rakentamisesta Töölöön niin läheisesti liittyi muihin palolaitokselle tärkeihin kysymyksiin, että yhden kysymyksen ratkaiseminen suuntaan tai toiseen ehdottomasti vaikutti muiden laajennuskysymysten ratkaisuun. Komitea oli senvuoksi lähinnä koettanut selvittää niitä laajennusvaatimuksia, jotka palolaitoksen taholta oli esitettävä, jotta se menestyksellisesti ja kaupungin kehitystä vastaavalla tavalla voisi täyttää yhteiskunnalliset tehtävänsä. Palolaitoksella oli kolme asemaa, nimittäin Korkeavuorenkadun pääasema, Kallion asema ja Konstantininkadun varrella sijaitseva pohjoinen asema, jota viimeainittua kuitenkin lähinnä käytettiin terveysasemana. Näistä oli komitean mielestä Korkeavuorenkadun asema edelleenkin pysytettävä keskusasemana, ei kuitenkaan siinä mielessä, että palomiehistö luvun ja kaluston määrän siellä tarvitsisi olla suurin ja paras, vaan enemmänkin sikäli, että se hallinnollisesti olisi ensi sijalla. Tänne tulisi ylimmän palopäällystön olla sijoitettuna ja palolaitoksen talouden keskitettynä, täällä toimitettaisiin palomiehistöön kouluutus ja täällä olisivat laitoksen keskeiset työpajat. Kun Korkeavuorenkadun paloasema rakennettiin, oli tarkoituksena luoda siitä keskusasema; rakennus sisustettiin sellaisen ohjelman mukaan ja sai tätä tarkoitusta vastaavan rakennustaiteellisen muodoste-

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 18 p. maalisk. 12 §. — <sup>2)</sup> S:n 16 p. jouluk. 7 §. — <sup>3)</sup> Ks. vuod. 1924 kert. siv. 124. — <sup>4)</sup> Valt. pain. asiakirj. n:o 23.

lun. Olisi senvuoksi sekä palolaitoksen sisäisen järjestelyn että tällaisen muutoksen aiheuttamien runsaiden lisäkustannusten kannalta mieletöntä siirtää palolaitoksen keskuselin toiseen paikkaan. Jotta asema voisi täyttää ne vaatimukset, jotka sille oli oikeus asettaa, oli kuitenkin suoritettava tuntuvia lisä- ja muutusrakennustöitä. Kaupungin rakennuskonttori oli tässä tarkoituksessa laatinut piirustukset ja kustannusarvion. Näiden mukaan laajennettaisiin aseman molempia kylkirakennuksia, rakennettaisiin kivirakennus Korkeavuorenkadun talon n:o 39 pihalle sekä revittäisiin tämän talon valmistuttua kadun varrella oleva puurakennus ja rakennettaisiin sen tilalle toinen kolmi-kerroksinen kivirakennus pohjakerrokseen sijoitettuine autotalleineen. Töölön paloasemaan nähden komitea ehdotti, että XIV kaupunginosan kortteli n:o 500 osoitettaisiin sen tonttipaikaksi. Korkeavuorenkadun, Kallion ja Töölön paloasemat tulisivat tällöin jokainen sijaitsemaan ympyrän keskukseen, jonka säteen pituus olisi 1,200 m. ja nämä ympyrät peittäisivät suurin piirtein katsoen koko kaupungin alueen. Viitaten palolaitoksen laajennustarpeesta tehtävänsä mukaisesti hankkimaansa selvitykseen komitea ehdotti,

että keskuspalasema ynnä sen Korkeavuorenkadun varrella oleva lisätalo vuosina 1926 ja 1927 rakennettaisiin komitean ehdotuksen mukaisesti sekä että tähän tarkoitukseen merkittäisiin mainittujen vuosien menosääntöihin yhteensä 4,700,000 markkaa;

että Sörnäsän satama-alueelle vuonna 1926 rakennettaisiin pumppuasema ja mainitun vuoden menosääntöön merkittäisiin tähän tarkoitukseen 350,000 markkaa, mistä 60,000 markkaa oli kustannuksia liikenneväylän teettämisestä mainitun pumppuaseman paikalle ja 100,000 markkaa konevarusteiden hankkimisesta;

että vuonna 1927 rakennettaisiin palovarikko Käpylän kortteliin n:o 886 450,000 markaksi arvioiduin kustannuksin;

että Kallion paloasemaa vuosina 1927 ja 1928 laajennettaisiin yhteensä 2,500,000 markan kustannuksin ja korttelissa n:o 327 oleva Kaarlenkadun tontti n:o 8 varattaisiin palolaitoksen tarpeisiin;

että vuonna 1928 rakennettaisiin paloasema XIV kaupunginosan korttelissa n:o 500 sijaitseville Topeliuskadun tonteille n:o 21—25 ja Töölönkadun tonteille n:o 54—58 vastedes laadittavien piirustusten mukaisesti ja että tähän tarkoitukseen osoitettaisiin 2,000,000 markkaa; samoin kuin

että vuonna 1929 350,000 markaksi arvioiduin kustannuksin hankittaisiin ruiskuvene palolaitoksen tarpeisiin.

Rahatoimikamari lähetti mietinnön kaupunginvaltuustolle ilmoittaen samalla pääasiassa yhtyneensä siinä esitettyihin näkökohtiin, mutta kuitenkin olleensa sitä mieltä, että laajennustyöt olisi sovittava niin, etteivät ne liiaksi rasittaisi yhden vuoden talousarviota. Kamari esitti, että kaupunginvaltuusto päättäisi

periaatteellisesti hyväksyä laaditun ehdotuksen palolaitoksen laajentamiseksi ja merkitä vuoden 1926 menosääntöön 1,244,000 markkaa kolmi-kerroksisen kivitalon teettämiseksi Korkeavuorenkadun talon n:o 39 pihalle sekä 500,000 markkaa keskuspalaseman uudestaan rakentamisen aloittamiseksi kaupunginarkkitehdin laatimain piirustusten mukaan;

jättää Töölön vastaisen paloaseman paikkakysymyksen eri esityksen varaan; sekä

antaa rahatoimikamarille toimeksi yksissä neuvoihin palotoimikunnan kanssa vastedes tehdä ehdotuksen muiden ohjelmassa mainittujen töiden toteuttamisesta.

Asiaa ensimmäistä kertaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto palautti<sup>1)</sup> sen rahatoimikamariin, jonka tuli antaa selvitys siitä, missä vuorojärjestyksessä kamarin suoritettaviksi vuonna 1926 ehdotetut työt olisi aloitettava, minkä johdosta kamari antamassaan vastauksessa ilmoitti, että edellä koskettellut työt, jotka tarkoittivat pääpaloaseman saattamista olosuhteiden vaatimaan, ajanmukaiseen kuntoon, olivat niin läheisessä yhteydessä keskenään, että toista ei olisi jätettävä sillensä, jos toinen teetettiin. Palotoimikunta, jolle myöskin oli annettu tilaisuus lausua mielipiteensä, yhtyi palopäällikön esittämään kantaan, että palolaitoksen Korkeavuorenkadun tontilla suoritettavat rakennustyöt ehdottomasti oli asetettava ensi sijalle, sekä anoi, että keskus-paloaseman uudestaan- ja lisärakennustoihin myönnettäisiin 1,700,000 markan määräraha, mihin anomukseen rahatoimikamari ehdotti myönnettäväksi.

Kun asia otettiin lopullisesti ratkaistavaksi, päätti<sup>2)</sup> kaupunginvaltuusto, periaatteessa hyväksyen palolaitoksen laajentamista tarkoittavan ehdotuksen, merkitä vuoden 1926 menosääntöön 1,700,000 markan määrärahan keskus-paloaseman uudestaan rakentamisen aloittamiseksi kaupunginarkkitehdin laatimain piirustusten mukaan; jättää kysymyksen Töölön vastaisen paloaseman paikan osoittamisesta eri esityksen varaan; sekä antaa rahatoimikamarin toimeksi yksissä neuvoin palotoimikunnan kanssa vastedes tehdä ehdotuksen muiden rakennusohjelmassa lueteltujen töiden suorittamisesta, kuitenkin siten, ettei ajankohtia, jolloin ohjelma olisi toteutettava, ollut katsottava vahvistetuiksi.

*Marian sairaalan lääkärinasunnnot.* Koska apulaislääkäreille aiotut asuinhuoneistot Marian sairaalassa olivat epätyytyttävät, päätti<sup>3)</sup> kaupunginvaltuusto myöntyä sairaalan apulaislääkärien W. Kerppolan, J. Wahlbergin ja K. V. Tiisalan anomukseen, että heidät vapautettaisiin velvollisuudesta asua sairaalassa.

Puheena olevien huoneistojen sisustamiseksi sairaalan muihin tarpeisiin valtuusto osoitti<sup>3)</sup> vuoden säästöstä 13,100 markkaa.

*Marian sairaalan muutos- y. m. työt.* Kaupungin sairaalain ylihallitus oli ilmoittanut, että vuoden 1924 menosääntöön uusien leivinuunien hankkimiseksi Marian sairaalaan merkitty määräraha, 100,000 markkaa, sekä vuonna 1923 varastohuoneen laittamiseksi myönnetty 10,000 markan suuruinen määräraha olivat edelleen käyttämättä sekä että oli havaittu sairaalan keittiöosaston olevan perusteellisempien korjausten ja täydennysten tarpeessa kuin alkuaan oli aiottu, joten edellä mainitut, käytettävänä olevat varat eivät tulisi riittämään. Tämän johdosta kaupunginvaltuusto päätti<sup>4)</sup> myöntää 77,800 markkaa eräihin Marian sairaalan talousrakennuksen muutos- ja täydennystöihin sekä kaasupaistinuunien hankkimiseksi samaan rakennukseen. Määrä merkittiin sittemmin vuoden 1926 menosääntöön.

Kaupungin sairaalain ylihallituksen ilmoitettua, että Marian sairaalan n. s. punaisen tiilirakennuksen vesijohtoputket olivat siinä määrin ruostuneet, että ne olivat käyneet käyttökelvottomiksi ja vesijohtolaitoksen toimittamassaan johtojen katselmuksessa todettua, ettei niitä enää voitu korjata, kaupunginvaltuusto päätti<sup>5)</sup> merkitä vuoden 1926 menosääntöön 35,000 markan suuruisen määrärahan uusien vesijohtoputkien panettamiseksi mainittuun rakennukseen.

*Nikkilän melisairaalan vedenottoaikka* oli laajennettu 128,110 markan

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 11 p. marrask. 5 §. — <sup>2)</sup> S:n 25 p. marrask. 1 §. — <sup>3)</sup> S:n 9 p. jouluk. 37 §. — <sup>4)</sup> S:n 13 p. toukok. 16 §. — <sup>5)</sup> S:n 3 p. kesäk. 15 § ja 16 p. jouluk. 11 §.

kustannuksin, jota vastoin menosäännössä oli tätä tarkoitusta varten vain 90,000 markan määräraha<sup>1)</sup>. Tämän johdosta kaupunginvaltuusto päätti<sup>2)</sup> vajauksen peittämiseksi osoittaa vuoden tilierotuksesta 38,110 markan määrärahan.

*Eräiden kunnallisten työväenasuinrakennusten ulkopuolinen maalauttaminen.* Kaupungin yleisten töiden hallituksen ilmoitettua, että vuonna 1916 kortteliin n:o 558 rakennetut työväenasuinrakennukset olivat ulkopuolisen maalauksen tarpeessa, sekä anottua, että tarkoitukseen saisi käyttää 45,000 markkaa työväenasuntojen rakentamista varten kortteliin n:o 553 myönnetyn määrärahan säästöstä, oli rahatoimikamari kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä pitänyt mainitun työn suorittamista syksyllä sopimattomana sekä puolestaan anonut, että puheena olevasta säästöstä 45,000 markkaa saataisiin siirtää vuoteen 1926 käytettäväksi korttelissa n:o 558 sijaitsevain työväenasuinrakennusten ulkopuolisen maalauttamisen aiheuttamien kustannusten suorittamiseen. Kaupunginvaltuusto päätti<sup>3)</sup> kuitenkin evätä esityksen, mutta samalla kehoittaa kamaria vuoden 1926 menosääntöehdotusta laatiessaan ottamaan harkittavaksi, olisiko menosääntöön merkittävä määräraha tähän tarkoitukseen.

Menosäännön määräraha kunnan työväenasuntojen korjauksia ja kunnossapitoa varten arvioitiin<sup>4)</sup> sittemmin ottaen huomioon, että korttelissa n:o 558 sijaitsevat työväenasuinrakennukset maalattaisiin ulkopuolelta vuonna 1926.

*Autotallin sisustaminen.* Autotallin sisustamiseksi korttelissa n:o 468 Lant. viertotien varrella olevaan rakennukseen n:o XII kaupunginvaltuusto osoitti<sup>5)</sup> 60,000 markkaa käyttövaroistaan Puhtaanapito nimisen pääluokan kohdalta.

*Rakennuksen poistaminen.* Neitsytpolun tontilla n:o 5 olevan vanhan puurakennuksen poistamiseksi ja pystyttämiseksi muuhun paikkaan kaupunginvaltuusto osoitti<sup>6)</sup> käyttövaroistaan Yleisten töiden pääluokan kohdalta 50,000 markkaa; samalla valtuusto määräsi<sup>7)</sup>, että mainittu työ suoritettaisiin hätäaputyönä.

*Kaupungin kasvihuoneen lämmityskattilain korjaus.* Koska kaupungin Eläintarhassa olevan kasvihuoneen lämmityskattiloihin tuntemattomasta syystä oli syntynyt reikiä ja kaksi kattilaelementtiä sen johdosta oli ehdottomasti heti uusittava, päätti<sup>8)</sup> kaupunginvaltuusto, että tästä aiheutuvien kustannusten peittämiseksi suoritettaisiin etukäteen kaupunginkassasta 8,435 markkaa. Mainittu määrä merkittiin<sup>9)</sup> sittemmin vuoden 1926 menosääntöön.

*Munkkisaaren rakennusten korjaaminen.* Käyttövaroistaan Kaupungin kiinteä omaisuus nimisen pääluokan kohdalta kaupunginvaltuusto myönsi<sup>10)</sup> 34,000 markkaa eräiden Munkkisaarella sijaitsevien kaupungin ostamien rakennusten korjaamiseen.

## 5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

*Helsingin—Satakunnan rautatiesuunnitelma.* Kaupunginvaltuustolle lähettämässään mietinnössä<sup>11)</sup> ilmoitti vuonna 1920 asetettu<sup>12)</sup> kulkulaitoskomitea

<sup>1)</sup> Ks. vuod. 1924 kert. siv. 123. — <sup>2)</sup> Valt. pöytäk. 25 p. marrask. 10 §. — <sup>3)</sup> S:n 7 p. lokak. 14 §. — <sup>4)</sup> S:n 16 p. jouluk. 12 §. — <sup>5)</sup> S:n 29 p. huhtik. 24 §. — <sup>6)</sup> S:n 21 p. tammik. 31 §. — <sup>7)</sup> Ks. tätä kert. siv. 84. — <sup>8)</sup> Valt. pöytäk. 3 p. kesäk. 19 §. — <sup>9)</sup> S:n 16 p. jouluk. 12 §. — <sup>10)</sup> S:n 11 p. marrask. 10 §. — <sup>11)</sup> Valt. pain. asiakirj. n:o 17. — <sup>12)</sup> Ks. vuod. 1920 kert. siv. 207.